

Utredning: Förslag på hantering av latrin, gråvatten och avfall från husbilar och husvagnar över hela Gotland

Innehåll

Utredning: Förslag på hantering av latrin, gråvatten och avfall från husbilar och husvagnar över hela Gotland	1
Bakgrund	2
Service för husbilar som erbjuds av Region Gotland idag	2
Finansiering av service till husbilsägare	3
Hur gör andra kommuner?	3
Översiktsplanering, detaljplanering och bygglovstekniska förutsättningar för utökad service till husbilsägare genom potentiell etablering av ytterligare servicestationer	3
Service till husbilsägare i Översiktsplan Vårt Gotland2040	3
Bygglövsförutsättningar	3
Detaljplaneförutsättningar	4
Service för husbilar som erbjuds av privata aktörer på Gotland	4
Två möjligheter till att stärka husbilsservice på Gotland	4
Möjlighet 1: Region Gotland stöttar befintliga aktörer och infrastruktur i att möjliggöra hållbar service till husbilar	5
Ytterligare identifierad möjlighet att stötta besöksnäringen och husbilsägare: offentliga toaletter	5
Möjlighet 2: Region Gotland etablerar tre servicestationer för husbilar i egen regi som inkluderar gråvattenhantering, latrin och avfall runt om på Gotland	6
Möjlig finansiering av utökad service till husbilsägare	6
Preliminär kostnadsuppskattning för 3 nya servicestationer för husbilar som inkluderar gråvattenhantering, latrin och avfall runt om på Gotland i egen regi	6
Slutsats och förvaltningens rekommendation	9

Bakgrund

På tekniska nämnden den 17 september 2025 tilldelades förvaltningen ett uppdrag att ta fram förslag på hantering av latrin, gråvatten och avfall från husbilar över hela Gotland (Beslut TN§176). Uppdraget är baserat på hanteringen av ett medborgarförslag som inkom förvaltningen: Rastplatser med latrintömning för husbil och husvagnar (TN 2024/3107) vilket nämnden beslutade avslå.

Uppdraget spänner över verksamheter på flera avdelningar inom teknikförvaltningen; VA- avdelningen, Park- och Trafikavdelningen och Avfallsavdelningen. Dessutom påverkar ett möjligt utvecklingsarbete inom detta område besöksnäringens förutsättningar i deras verksamhet – främst campingplatser som idag har intäkter från fricampare som köper deras tjänster för latrintömning, avfallshantering och vattenpåfyllning trots att husbilen inte stannar på campingen över natten. Därför har respektive avdelning och näringslivet fått yttra sig i arbetet med uppdraget. Även kunskap från resurser inom Region Gotland med ansvar för översiktlig planering, detaljplanering och bygglovsrelaterade frågor har bidragit till utredningen.

Uppdraget avgränsas till att handla om etablerandet av servicestationer på strategiskt valda platser runtom på Gotland, och fördjupar sig inte i att exempelvis etablera dessa på parkeringar med övernattningsmöjlighet. Detta skulle kunna kräva en större insats för att platsen ska medge campingverksamhet. Målet med uppdraget är inte att etablera fler campingplatser på Gotland.

Service för husbilar som erbjuds av Region Gotland idag

Idag finns en station för detta ändamål på reningsverket i Visby i Region Gotlands regi, dit husbildägare kan åka och kostnadsfritt nyttja latrinhantering och hämtning av dricksvatten. Denna station togs i drift under 2016 och kostnaden för att etablera en sådan station uppgick då till 160 000 kr. Det är serviceteknikerna på reningsverket som förvaltar och servar stationen, och de får löpande reparera bland annat spolstopp, eller frusna slangar och ledningar. Det gör dem utöver sitt ordinarie arbete vilket har en negativ påverkan på serviceteknikernas arbetsmiljö.

Stationen används, men personalen på reningsverket ser inte att det är väldigt många bilar eller mycket köer runt stationen. Det kan dock uppstå köbildning på platsen ibland, det brukar max vara 4–5 husbilar där samtidigt. Det sker oftast när färjan kommer eller går, och då husbilsägarna vill tömma innan man ska åka på färjan. Många husbilar använder platsen mer som en pausplats med havsutsikt snarare än att använda själva servicestationen. Det finns problem med nedskräpning runt stationen, och under sommaren får de cyklande renhållningsarbetarna på park- och trafikavdelningen komma förbi och ta hand om platsen – trots att deras uppdrag är att arbeta inom innerstan. Det går idag att även fylla husbilarnas dricksvattentankar här – men då det inte finns installerade mätare på platsen kan vatten tas gratis. Detta vatten betalar därmed VA-kollektivet för. VA-avdelningen upplever inte att de ofta kontaktas av husbilsägare som efterfrågar fler servicestationer.

Det finns också den station som kallas för ”Sista chansen” under Kopparsviksbron. Där kan de bilar som åker med färjan ta med sista soppåsen och slänga innan de kör på. Det är Avfallsavdelningen har ansvar för att förvalta och tömma denna, vilket uppskattas kosta ungefär 500 000 kr per år, en insats som finansieras via avfallstaxan och därmed kollektivet.

Finansiering av service till husbilsägare

Idag finansieras den service som ges dessa husbilar av VA- och Avfallstaxan. Det innebär att de som är anslutna till kollektiven betalar för att dessa tjänster tillhandahålls husbilsägarna. Inom VA är bara cirka 60 % av hushållen på Gotland anslutna till kollektivet, vilket innebär att det är dessa hushåll som betalar för servicen till besökare och eventuella sommarstugeägare som nyttjar nämnda infrastruktur.

Taxorna har generellt inte lagstöd för att hanteras på det sättet – tjänsterna som de ska finansiera ska gå till medlemmarna i respektive kollektiv. Den 15 juli i år infördes dock nya regler för avfallstaxan, vilket möjliggör att erbjuda service till dem som inte är anslutna till kollektivet, detta ska dock ske sparsamt.

Hur gör andra kommuner?

Vissa kommuner erbjuder dessa tjänster avgiftsfritt till husbilar, ofta på enstaka platser och nära den största hamnen, men många hänvisar också till campingplatser i kommunen där tjänsten kan köpas av en privat aktör. Vissa kommuner tillhandahåller en karta över dessa platser på sin hemsida där både kommunens och de privata alternativen syns och där man kan se information om vilken service som erbjuds på respektive plats.

Översiktsplanering, detaljplanering och bygglovstekniska förutsättningar för utökad service till husbilsägare genom potentiell etablering av ytterligare servicestationer**Service till husbilsägare i Översiktsplan Vårt Gotland2040**

I Översiktsplan Vårt Gotland 2040 (ÖP), som antogs i februari 2025, finns det ett avsnitt som handlar om besöksnäring, camping och serviceplatser för husbilar (se avsnitt 2.10.3 Besöksnäring, sida 108–112). På sida 112 finns det ett stycke dedikerat till husbilsservice, där ÖP hänvisar till undersökningar som visar att det är dubbelt så många övernattningar som görs utanför campingarna, exempelvis på ställplatser eller på naturskön plats via så kallad fricamping. Bland annat beskrivs den problematik som detta och det ökade antalet husbilar innebär, och det ökade behov av service och efterfrågan på fler ställplatser som skapas. ÖP pekar inte ut platser för service för husbilar, men belyser vikten av att ”på sikt... finna lämpliga platser runtom på ön”. I ÖP beskrivs de ställplatser för husbil som finns att tillgå runtom på hela Gotland i texter från respektive plats, och i vissa fall lyfts även behov av husbilsservice kopplat till dessa platser. Befintlig camping finns utpekad för besöksnäringssändamål i ÖP, däremot är inte nya ställplatser för husbil eller nya campingtytor utpekade som markanvändning.

Bygglövsförutsättningar

En servicestation kan ses som en byggnad. I så fall kommer placering och storlek avgöra om det är en fråga om lovplik eller ej. I reglerna som träder i kraft 1 december 2025 finns möjlighet att placera byggnader om 15 kvm med nockhöjd 3 m på allmän plats där kommunen är markägare lovfritt under vissa förutsättningar, vidare kommer komplementbyggnader inte längre vara knutna till en- eller tvåbostadshus och kan uppföras lovfritt som komplement till verksamhetsbyggnader under vissa förutsättningar.

Även om dessa byggnader får uppföras utan lov får vissa åtgärder ändå inte strida mot detaljplan, det gäller även anläggningar/byggnadsverk som inte är byggnader. De eventuella byggnader som servicestationer är får enligt huvudregeln inte placeras i strid mot plan även om de är lovfria (Sedan den 1 december 2025 ges dock mer generösa regler enligt en ny paragraf 10 kap. 2 b § PBL).

Detaljplaneförutsättningar

Planmässigt är huvudregeln att åtgärder på respektive plats ska följa gällande detaljplan. Beroende på när planen är i fråga, och vad det är man ska göra, så är olika saker planerliga eller planstridiga. I gamla planer antagna enligt den äldre plan- och bygglagen är till exempel anläggande av parkering inte att "bebygga" och får därmed utföras på prickmark. Möjligheten till planavvikelser är generellt större om det rör sig om anläggningar/byggnader för ett ändamål av allmänt intresse - eller om det kompletterar lovliga ställplatser på ett lämpligt sätt (nuvarande 9 kap. 31 c § PBL).

Etablering av nya servicestationer invid ställplatser som finns och används idag är alltså inte omöjligt enligt de förutsättningar som beskrivs i ÖP eller Plan- och bygglagen.

Däremot skulle etablering av stationerna kräva individuell utredning kring detaljplaneförutsättningar och bygglovspflicht på respektive plats.

Service för husbilar som erbjuds av privata aktörer på Gotland

Under arbetet med detta uppdrag har Gotlands förenade besöksnärings (GFB) fått ge inspel till hur de ställer sig till ett möjligt utvecklingsarbete inom området och hur de skulle vilja se att detta görs. Under ett möte den 28 november 2025 på Donnerska huset samlade GFB företagare inom campingverksamhet som gavs möjlighet att i samtal med teknikförvaltningen ge inspel på arbetet med detta uppdrag.

I mötet deltog sex campingföretagare från anläggningar runt om på Gotland, tillsammans med representanter för GFB samt näringslivsutvecklare från Region Gotland. Många av företagarna erbjuder service till husbilar mot en avgift eller till sina betalande besökare. Campingarna finns lokaliserade runt om hela ön, och erbjuder därmed gemensamt en god servicetäckning för denna typ av besökare.

Campingföretagarna ser möjligheten att Region Gotland skulle etablera egen infrastruktur för ändamålet som ologisk. Detta då de själva har infrastruktur som kan användas av fler, med personal på plats och upparbetade rutiner för arbetet. Detta är också en intäktsbringande aspekt av deras verksamheter, mot en kundgrupp som dessutom förlänger säsongen på Gotland. Om Region Gotland skulle etablera egna servicestationer för ändamålet kan detta ses som konkurrerande verksamhet.

Campingföretagarna beskriver en problematik kring att deras anläggningar ibland används utan ersättning eller lov, exempelvis att besökare som inte nyttjar deras övriga service vill slänga sina sopor hos dem eller nyttja deras toaletter och dusch. Region Gotlands arbete med att säkerställa att det finns nog med offentliga toaletter på platser som lockar många besökare (exempelvis stränder, naturreservat eller vandringsleder) och möjligheter att slänga avfall för besökare av alla de slag är ett arbete som campingföretagarna ser som prioriterat och som de önskar ska stärkas.

Näringslivet uttrycker en tydlig vilja om att tillsammans med Region Gotland stärka arbetet med att främja cirkuläritet och ansvarsfullt omhändertagande av husbilarnas latrin, avfall och grävatten på Gotland. De önskar dialog och aktiv samhandling genom kommunikation. De lyfter också möjligheten att i förlängningen se över hur dessa anläggningar på ett mer utbyggt sätt kan arbeta med frågan på uppdrag av Region Gotland, exempelvis genom en tariffmodell.

Två möjligheter till att stärka husbilsservice på Gotland

I utredningen nedan har två huvudsakliga spår undersökts för att öka servicen till husbilsägare på Gotland. Möjlighet 1 tar tillvara lokalt näringsliv och den etablerade infrastrukturen utifrån den dialog som förts med det lokala näringslivet, medan

möjlighet 2 utgår från att Region Gotland i egen regi etablerar nya servicestationer för vatten, latrintömning och avfallssortering.

Möjlighet 1: Region Gotland stöttar befintliga aktörer och infrastruktur i att möjliggöra hållbar service till husbilar

Region Gotland har en viktig roll att spela i att främja det lokala näringslivet genom samverkan och kommunikation. En möjlighet skulle därför vara att Region Gotland stöttar de campingägare som idag erbjuder denna service mot en avgift för husbilsägarna. Stödet kan ske genom kommunikation, hänvisning och aktiv samverkan och dialog.

Andra kommuner har tagit fram digitala kartor på var i kommunen husbilsägare kan nyttja näringslivets infrastruktur, under vilka tider dessa finns tillgängliga och till vilken kostnad. Detta kan även Region Gotland göra i nära dialog med GFB och deras medlemmar. Denna kartinformation kan med fördel ägas och delas av plattformen gotland.com som har stor spridning bland besökare. Samarbete kan sökas med Destination Gotland så att exempelvis alla som bokar färjan med husbil får information om var de kan finna denna typ av service. Detta kan förutom att öka mängden besök hos campingföretagarna och därigenom stärka deras intäkter, också ge andra lokala företagare incitament att utveckla sin egen verksamhet mot en mer cirkulär ekonomi.

Region Gotland kan sätta upp information vid den station som finns på reningsverket i Visby som hänvisar till de andra platserna på ön, och även dela denna kommunikativt i relevanta sammanhang. Region Gotland kan utveckla sin egen kommunikation och skapa en ny sida på gotland.se kring husbilsservice som hänvisar besökare rätt och till kartan som visar de företagare på ön som erbjuder dessa tjänster.

Arbetet för att genomföra dessa insatser ovan beräknas ta en av Region Gotlands egna kommunikatörer en till två veckor att genomföra – till en intern kostnad av 600 kronor i timmen. Arbetet skulle också behöva samordnas av kollegor inom näringslivsutveckling, till en liknande intern kostnad. Insatsen täcks av arbetstid och kommer inte att kräva tillskott av medel.

Total uppskattad intern kostnad för kommunikatör	24 000 – 48 000 kr
Total uppskattad intern kostnad för näringslivsutvecklare	24 000 – 48 000 kr
Total uppskattad kostnad för insatsen	48 000 – 96 000 kr

Denna möjlighet kräver nära samarbete med det lokala näringslivet, och intresseorganisation som i detta fall är Gotlands förenade besöksnäring. Både näringslivet och intresseorganisationen har uttryckt en tydlig vilja till ett sådant samarbete. Samarbete skulle också sökas via Destination Gotland och representanter för kommunikationskanalen Gotland.com.

Ytterligare identifierad möjlighet att stötta besöksnäringen och husbilsägare: offentliga toaletter

Park – och trafikavdelningen arbetar med att löpande etablera offentliga toaletter invid populära besöksmål i enlighet med handlingsplanen för bad- och besöksplatser. Det här är ett område som många husbilsägare och andra besökare löpande och frekvent hör av sig om både till Region Gotlands olika avdelningar, men också något som även det lokala näringslivet vittnar om vilket kan läsas ovan. Det finns stort behov att möjliggöra för besökare att nyttja offentliga toaletter under dagsbesök till olika målpunkter.

Förvaltningen ser att det finns stor utvecklingspotential i att konkret stötta besöksnäringen genom att tillhandahålla fler offentliga toaletter. En sådan utveckling skulle bidra till stärkt miljöarbete, tillgänglighet till öns natursköna platser och fylla ett mycket efterfrågat behov för både husbilsägare, andra typer av besökare och näringslivet själva.

Möjlighet 2: Region Gotland etablerar tre servicestationer för husbilar i egen regi som inkluderar gråvattenhantering, latrin och avfall runtom på Gotland

Ett annat alternativ är att Region Gotland själva utvecklar och etablerar infrastruktur för att möta behovet av fler servicestationer till husbilar.

Nedan har förvaltningen utrett de väntade kostnaderna, konsekvenserna och vinsterna att etablera dessa i egen regi. I arbetet har kostnadsuppgifter begärts in från respektive berörd avdelning och även leverantörer av den infrastruktur som skulle behöva införskaffas för ändamålet.

I arbetet har förvaltningen gjort ett antagande om att etablera tre servicestationer på Gotland på norra, södra och östra delen av ön för att komplettera den service som idag ges vid reningsverket i Visby. Vid ett beslut om nästa steg i etablerandet av servicestationer skulle förvaltningen behöva hitta strategiskt valda platser och lämplig mark som Region Gotland själva äger och har rådighet över, som ligger i ett attraktivt läge men som inte konkurrerar med andra intressen eller upplevs som störande av andra boende, besökare eller företagare. Vidare krävs utredning av detaljplaneförutsättningar och bygglov såsom beskrivit ovan för respektive potentiell plats.

Möjlig finansiering av utökad service till husbilsägare

Eftersom det inte är lämpligt att låta VA- eller Avfallstaxan finansiera denna service såsom beskrivs ovan, skulle möjlig finansiering av utökad service till husbilsägare i Region Gotlands regi om denna etablerades rimligast finansieras via skattekollektivet och skattefinansierad verksamhet såsom Park- och trafikavdelningen. Nedan presenteras en översiktlig uppskattning av de kostnader för skattekollektivet som skulle förknippas med att i Region Gotlands egen regi etablera fler servicestationer för husbilsägare som besöker ön.

Preliminär kostnadsuppskattning för 3 nya servicestationer för husbilar som inkluderar gråvattenhantering, latrin och avfall runtom på Gotland i egen regi

Kostnadsuppskattningen nedan är baserad på kostnader för personal, intagna offerter och i dialog med leverantörer av infrastrukturen och samt erfarenheter av kostnader relaterade till drift av liknande infrastruktur.

Etablering av nedgrävda servicestationer för latrin, avfall och vatten (kommunalt VA):

Service	Kostnad	Kommentar
Avfallshantering	266 000 - 392 000 kr per station	Total kostnad per avfallsfraktion, 133 000 - 196 000 kr. Ska hanteringen ha minst två avfallsfraktioner (mat- och restavfall) blir den totala kostnaden 266 000 - 392 000 kr per station inklusive grävarbete.

Vattenkiosk	Ca 1 000 000 kr per station	Vattenkiosker etableras på platser som har möjlighet till kommunalt VA. <i>Om ytterligare stationer skulle etableras så skulle även stationen på reningsverket i Visby behöva investering för utveckling, detta då den är ca 10 år gammal. Denna kostnad inkluderas inte i uträkningen då den behöver närmare utredning.</i>
Latrintömningsplats	700 000 kr per station	Kostnad baserad på att anläggningen etableras nära det befintliga VA – och fibersystemet. Se rubrik Om platsen inte har möjlighet att kopplas på det kommunala VA-nätet nedan för vidare resonemang.
Installationsarbete vattenkiosk och latrintömningsplats	300 000 kr per station	

Uppskattad total kostnad för etablering per servicestation	2 266 000 – 2 392 000 kr
Uppskattad total kostnad för etablering av tre servicestationer	6 798 000 – 7 176 000 kr

Stationen i Visby är etablerad i direkt anslutning till avloppsreningsverket. Förvaltningen ser inte att möjliga framtida stationer skulle vara belagda i direkt anslutning till andra avloppsverk på ön. Detta på grund av att personalens arbetsmiljö ska värnas, men också och inte minst på grund av omvärldsläget och att avloppsverksamhet är av samhällskritisk karaktär. Detta medför att säkerhets- och skyddsåtgärder behöver genomföras på och runt avloppsanläggningar där en framtida station motverkar syftet.

Om platsen inte har möjlighet att kopplas på det kommunala VA-nätet:

Om platsen inte kan kopplas på det kommunala VA-nätet är det utmanade att erbjuda tillgång till en vattenkiosk, men för latrin skulle istället en tank för latrintömning kunna etableras. En sådan station skulle dock innebära att transport skulle behövas för tömning, vilket skulle vara kostnadsdrivande genom både personalens tid, drivmedel och fordonsslitage. Eftersom platserna är utspridda över ön innebär detta långa transportsträckor. Kostnaden för detta är svår att uppskatta då platserna inte finns preciserade.

Driftskostnader för avfallshämtning:

I avfallstaxan beskrivs under 2.3.8 *Övriga hämtningsuppdrag* att hämtning debiteras med 1500 kr/timme samt en viktbaserad behandlingsavgift vilket för restavfall uppgår till 3030 kr/ton.

- För tre stationer baserade på norr, öster och södra delen av ön kan vi räkna med att en snittkörtid för denna rutt är från Visby via Roma tillbaka till Visby: 4 timmar och 20 minuter. Tömningstid per station 20 minuter (mat- och restavfall), total tid 5 ½ timme, avrunda uppåt till 6 timmar för sommartrafik.
- Antag en tömningsrunda per vecka, fyra på en månad, sannolikt mer om det inte finns någon form av digital registrering från besökarna (se rubriken **Digitalt system för hantering av ekonomi och administration och säkerhet** nedan).

Annars kommer turer behöva köra dagligen om alla ska kunna slänga sitt avfall i behållarna.

- Antag två ton per behållare. Totalt 12 ton (mat- och restavfall).

$$\text{Månadskostnad} = 4 * (6 * 1500 + 12 * 3030) = 181\,440 \text{ kr/månad}$$

Om den skattefinansierade verksamheten skulle bekosta detta skulle det innebära att avfallsverksamheten kan interndebitera Park/trafik- avdelningen, men om de inte har möjlighet att utföra uppdraget skulle alltså en ny avfallshämningsbil (och vid behov slambil) behöva engageras i arbetet med tömningen av en extern aktör, till betydligt högre kostnad. I räkneexemplet här väljer vi att räkna med att arbetet kan genomföras genom interndebitering, och att tömningen sker från maj – september (5 månader) då det kan antas vara mest attraktivt för husbils- och husvagnsägare att nyttja stationen.

Uppskattad total kostnad för tömning av avfallsfraktionerna (mat + restavfall) under 20 veckor enligt räkneexempel ovan	907 200 kr
---	-------------------

Drift och rondering av servicestationerna

Respektive möjlig ny plats skulle behöva personal som säkerställer förvaltning, drift, service, reparation och tillsyn. Ronderande personal skulle därför behövas till stationerna. Detta skulle kräva ett tillskott av medel eftersom denna resurs inte finns i verksamheterna idag. Den lösning som har genomförts på reningsverket idag där avloppspersonalen arbetar med stationen är inte möjlig att applicera på andra platser, och upplägget utgör redan idag ett arbetsmiljöproblem på reningsverket. En arbetare på park- och trafikavdelningen kostar ungefär 450 kronor i timmen, och i uträkningen görs ett antagande om att denna lägger ungefär 20 timmar i veckan för att rondera de tre platserna och ta hand om dem, detta inklusive transporter till och från platserna.

Uppskattad total kostnad för rondering under 20 veckor	180 000 kr
Uppskattad kostnad av tillkommande driftskostnader per säsong	150 000 kr
Total uppskattad kostnad för drift och rondering under säsongen	330 000 kr

Digitalt system för hantering av ekonomi, administration och säkerhet

Servicestationer skapar ofta nedskräpning, vilket förvaltningen också ser på reningsverket i Visby som beskrivs ovan. För att motverka detta på platserna skulle något form av inpasseringssystem behöva etableras.

Det skulle också behöva finnas kontrollsystem för tömningen på stationerna. Detta på grund av att avloppsverken enligt Region Gotlands ABVA (kommunala föreskrifter om användning av den allmänna VA-anläggningen) endast ska ta emot hushållsspillvatten. Kontrollsystemet behövs dels för att säkerställa REVAQ certifieringen.

Det skulle behövas ett digitalt system för att möjliggöra betalning i linje med Va-taxan för de som hämtar dricksvatten med enkel betallösning för debitering.

Systemet behöver köpas in, förvaltas och ägas av en resurs inom förvaltningen, denna resurs eller de pengar som en sådan investering skulle innebära finns inte idag.

En kostnadsuppskattning av detta inköp, etablering och drift är svår att uppskatta, då posten skulle kräva en mer fördjupad utredning i de system som redan finns idag och hur de eventuellt skulle kunna nyttjas för detta ändamål innan beslut om ett inköp sker.

Total uppskattad kostnad för att etablera och förvalta tre servicestationer

Den totala översiktliga kostnaden för att etablera ytterligare tre servicestationer för husbilsägare samt uppdatera den nuvarande stationen måste delas upp i initiala etableringskostnader, och löpande driftskostnader. Kostnadsuppskattningen inkluderar inte ett digitalt system som beskrivits ovan eller slamtömning av eventuella tankar som

ställs upp utanför det kommunala VA-nätet då dessa kostnader är svåra att uppskatta utan fördjupad utredning av förutsättningar.

Uppskattad kostnad för etablering av tre stationer (engångskostnad)	6 798 000 – 7 176 000 kr
Uppskattad kostnad för förvaltning av tre stationer (löpande årlig kostnad)	1 237 200 kr

Varken de uppskattade etableringskostnaderna eller de löpande driftskostnaderna finns upptagna i Park-och trafikavdelningens budget – och skulle kräva tillskott för investering respektive årligt ramtillskott för drift.

Slutsats och förvaltningens rekommendation

Att säkerställa god hantering av latrin, gråvatten och avfall från husbilar på Gotland är en viktig miljöfråga – inte minst då denna typ av turism har blivit alltmer populär, vilket skapar behov av lösningar på ön. Givet den kostnadsuppskattning som servicestationer i egen regi skulle innebära, och det faktum att denna verksamhet uttryckligen konkurrerar med det lokala näringslivets intäktskällor bedömer förvaltningen att servicen kan stärkas genom andra föreslagna insatser än att etablera egna servicestationer.

I dialog med näringslivet uttrycks en vilja från dem att aktivt delta i arbetet med att säkerställa en cirkulär hantering av husbilarnas avfall och latrin på Gotland. De är gärna med och tar emot fricampare som vill nyttja deras infrastruktur mot en beslutad ersättning som betalas av besökaren. Genom denna lösning kan Region Gotland aktivt stötta näringslivet genom kommunikation och hänvisning, vilka kan få fler intäkter under en förlängd säsong och den infrastruktur som finns på ön kan nyttjas mer effektivt för att skapa miljövinster i relation till avfall och latrin från denna grupp besökare. Vidare kan Region Gotland istället för att etablera helt ny infrastruktur stärka andra aspekter av besöksnäringen, exempelvis genom etablering av fler offentliga toaletter.